

Fokus ry

Yhdenvertaisuussuunnitelma

1. Johdanto

Yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu lainsäädännölle, Fokus ry:n arvoille ja JYYn eli Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan yhdenvertaisuussuunnitelmalle 2019-2023. JYYn yhdenvertaisuussuunnitelmaan on kirjattu yhdeksi tavoitteeksi JYYn piirissä toimivien järjestöjen kannustaminen yhdenvertaisuustyöhön, ja JYY edellyttää ainejärjestöiltä yhdenvertaisuussuunnitelmaa yhtenä toiminta-avustuksen perusteena.

Yhdenvertaisuussuunnitelma ohjaa kaikkea Fokus ry:n toimintaa ja sen tarkoitus on luoda kaikille tasa-vertaiset mahdollisuudet osallistua haluamallaan tavalla Fokuksen toimintaan. Yhdenvertaisesta toiminnasta vastaavat sekä hallituksen jäsenet että jäsenistö.

Fokus ry on toteuttanut yhdenvertaisuuskyselyn keväällä 2022. Yhdenvertaisuussuunnitelma on osittain toteutettu yhteistyössä yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen muiden ainejärjestöjen kanssa. Edellisen kerran kysely on järjestetty ja suunnitelma päivitetty vuonna 2019 ja se tullaan päivittämään kyselyn perusteella seuraavan kerran 3-5 vuoden kuluessa tai tarpeen vaatiessa. Pienempiä muutoksia suunnitelmaan voidaan tehdä hallituksen toimesta.

1.1 Yhdenvertaisuus

Suomen perustuslain (731/1999, 6 §) mukaan "Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella." Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän (1325/2014, 8 §). Lain miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (1329/2014) on tarkoitus parantaa miesten ja naisten välistä tasa-arvoa ja estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä (1329/2014).

JYYn yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2019-2023 määritellään yhdenvertaisuus seuraavasti: "Yhdenvertaisuus on perusoikeus. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kattokäsitteenä sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä."

2. Yhdenvertaisuuskyselyn havainnot

Yhdenvertaisuuskyselyyn oli haastavaa saada vastauksia sekä Puolueen että Mephiston osalta. JYY luovuttaa yhdenvertaisuuskyselyn vastaukset yleensä silloin, kun niitä on yli 20 kappaletta, eivätkä Puolueen ja Mephiston vastaukset saavuttaneet 20 vastauksen rajaa.

Fokus, Puolue ja Mephisto saivat JYYltä myönnytyksen tehdä yhdenvertaisuussuunnitelma yhteistyössä, joten vastaanotimme kaikkien kolmen ainejärjestön vastaukset yhtenäisenä tiivistelmänä. Ainejärjestöillä on paljon yhteisiä tapahtumia ja suuri osa opiskelijoista kuuluu useampaan ainejärjestöön. Sen myötä useat järjestöjemme piirissä esiintyvät yhdenvertaisuushaasteet pätevät kaikkiin kolmeen ainejärjestöön.

Yhdenvertaisuuskyselyn mukaan järjestöjen toiminnassa on osallistuttu yhdenvertaisuuden osalta melko hyvin. Kuitenkin on muistettava, että jokaisessa yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen ainejärjestössä ei hyväksytä minkäänlaista syrjintää, häirintää tai loukkaavaa kielenkäyttöä. Tiedostamme, että täydelliseen tilaan pääseminen järjestön toiminnassa on käytännössä mahdotonta, mutta olemme sitoutuneet kehittämään toimintaamme jatkuvasti niin, että se toteutuu enemmän yhdenvertaisena. Olemme kiitollisia, että myös epäkohdista ja epäonnistumisista uskalletaan puhua ja ilmoittaa. Kun olemme tietoisia ongelmista, pystymme myös puuttumaan niihin paremmin.

2.1 Kyselystä nousseita onnistumisia ja positiivisia piirteitä järjestön toiminnassa

Tuloksista huomataan, että tietyt asiat järjestöjemme yhdenvertaisuudessa ovat hyvällä mallilla. Suurin osa vastaajista ei ole havainnut tai kokenut syrjintää toiminnassamme. Hyvin pieni osa vastaajista ilmoitti kokemansa tai havaitsemansa syrjinnän perusteeksi esimerkiksi seksuaalisen identiteetin, etnisen taustan tai perhetilanteen.

Vastauksissa on annettu positiivista palautetta turvallisemman tilan periaatteista ja yhdenvertaisuusvastaavien käytöstä tapahtumissa. Niistä myös viestitään hyvin vastausten mukaan. Palautteeksi on annettu, että positiivista muutosta on tapahtunut paljon viime aikoina ja järjestöt ovat tehneet paljon töitä yhdenvertaisuusasioiden eteen. Järjestöjen keskustelukulttuuri yhdenvertaisuusasioista koetaan avoimeksi ja kriittiseksi omaa toimintaa kohtaan. Jäsenistön mielestä myös järjestöjen toiminta ja viestintä on pääasiallisesti avointa ja monipuolista. Suurin osa vastaajista, 63%, myös tiesi, että järjestöillä on sovittu toimintamalli häirintätapauksiin. Loput vastaajista eivät olleet varmoja.

82 % vastaajista koki, että vähävaraiset huomioidaan järjestöjen toiminnassa hyvin. Palautteessa nousi kuitenkin esiin, että ilmaisia tapahtumia tai tapahtumia, joihin on vapaaehtoinen maksu, voisi olla enemmän. Tapahtumien kustannuksiin olisi hyvä kiinnittää huomiota mahdollisuuksien mukaan.

2.2 Kyselystä nousseita epäkohtia

Alkoholiittoman osallistumisen mahdollisuutta pitäisi parantaa. Jäsenistö pitää alkoholin käyttämistä normina tapahtumissa, ja osa vastaajista kokee tämän heikentävän viihtyvyyttä. Alkoholiittomuus koetaan sinänsä hyväksytyksi, mutta sosiaalista painetta koetaan silti. Sosiaalista painetta voi pyrkiä vähentämään kiinnittämällä huomiota yleiseen ilmapiiriin ja toimintakulttuuriin.

Noin 20% kyselyyn vastanneista on kokenut tai havainnut syrjintää. Kaksi kolmesta tästä 20 prosentista on kokenut todistamansa tai kokemansa syrjinnän johtuneen mielipiteestä. Sen lisäksi syrjinnän perusteena on oletettavasti ollut aikaisempi erimielisyys tai asema järjestössä.

Noin 15 % vastaajista oli kokenut tai havainnut seksuaalista häirintää. Häirintä on ollut useimmiten luonteeltaan ei-toivottua seksuaalissävyytteistä kommentointia, härskiyksien puhumista tai fyysistä lähentelyä. Huolestuttavaa on, että yli puolet (55 %) häirintää raportoineista ilmoitti häirinnän tulleen luottamustoimijan taholta. Seuraavaksi yleisintä on, että häirintä tuli järjestön toisen jäsenen taholta.

Joka kolmas vastaaja on kokenut tai havainnut epäasiallista kielenkäyttöä. Epäasiallinen kielenkäyttö on kohdistunut useiten terveydentilaan tai vammaan, henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Vastauksissa mainittiin syiksi myös sukupuoli ja etnisyys tai syntyperä. Lisäksi vastauksista näkyi huoli vanhempien opiskelijoiden riittävästä huomioinnista.

Toiminnan esteettömyydessä on kehitettävää. Vastaajista vain 62 % koki, että on voinut osallistua tapahtumiin tai muuhun toimintaan esteettömästi aina tai lähes aina. Huomautuksia saatiin esimerkiksi tilojen esteettömyydestä ja siitä, että tapahtumiin on haastavaa osallistua yksin.

Kehityksen kohteeksi toiminnassa nostettiin poliittisten mielipiteiden huomioiminen siten, ettei kenestäkään tehdä oletuksia. Vanhemmat opiskelijat kokevat, ettei heitä huomioida tarpeeksi toiminnassa. Järjestön tulisi puuttua haitalliseen ilmapiiriin vahvemmin. Etninen yhdenvertaisuus jää usein huomiotta. Viestinnässä tulee ottaa huomioon viestinnän monikanavaisuus sekä monikielisyys.

3. Taulukko tavoitteista ja toimenpiteistä

nro.	Tavoite	Toimenpide	Vastuu	Mittari
1	Viestintä on saavutettavaa.	<ul style="list-style-type: none"> - viestintä on monikanavaista - viestintä toteutetaan kaksikielisesti - viestintä on ajantasaista - viestintä on saavutettavaa tarkoittaen kuvien vaihtoehtoisia tekstejä, kontrasteista huolehtimista sekä videoiden tekstittämistä - viestintä on ymmärrettävää koko jäsenistölle 	viestintätimi, kaikki viestintää järjestössä tekevät	<ul style="list-style-type: none"> - jäsenistö on tyytyväinen viestintään - tapahtumailmoitukset julkaistaan 2 viikkoa etukäteen - viestintä tavoittaa koko jäsenistön
2	Järjestön hallitus sekä toimihenkilöt tuntevat yhdenvertaisuussuunnitelman sisällön.	- yhdenvertaisuus-suunnitelma käydään läpi kauden alussa	sosiaalipoliittinen vastaava	- hallituksen kaikessa toiminnassa tehdään tämän suunnitelman toimenpiteitä

3	Jäsenistö tuntee turvallisemman tilan periaatteet.	<ul style="list-style-type: none"> - turvallisemman tilan periaatteet ovat saatavilla verkkosivuilla - periaatteet linkitetään aina tapahtumakuvauksiin 	yhdistyksen hallitus, yhdenvertaisuusvastaavat	<ul style="list-style-type: none"> - jäsenkyselyssä tai yhdenvertaisuuskyselyssä jäsenistö tietää, että järjestöllä on periaatteet ja mitä ne sisältävät - tapahtuman alussa muistutetaan turvallisemman tilan periaatteista - tapahtumissa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita
4	Esteettömyydestä huolehtiminen.	<ul style="list-style-type: none"> - tapahtumat järjestetään esteettömissä tiloissa. - tapahtumien esteettömyydestä tiedotetaan tapahtumakuvauksissa - tapahtumakuvauksissa kerrotaan, mitä tapahtumissa tapahtuu - myös muut esteettömyyden ulottuvuudet kuin liikkumisesteettömyys otetaan huomioon - ilmoittautumisen yhteydessä on mahdollista ilmoittaa erityistarpeista 	hallitus, sosiaalipoliittinen vastaava, tapahtumavastaavat	<ul style="list-style-type: none"> - yksikään jäsen ei koe, ettei voi osallistua tapahtumiin esteellisyyden vuoksi - järjestetyt tapahtumat ovat esteettömiä
5	Järjestö koetaan helposti lähestyttäväksi ja turvalliseksi.	<ul style="list-style-type: none"> -kaikessa toiminnassa osallistujien odotetaan noudattavan turvallisemman tilan periaatteita - järjestö järjestää monipuolisesti erilaisia tapahtumia - marginalisoidut opiskelijaryhmät otetaan huomioon toiminnassa ja sen suunnittelussa 	hallitus	- koettu ilmapiiri kaikessa toiminnassa on hyvä
6	Jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa järjestön toimintaan.	<ul style="list-style-type: none"> - suunnitelmia laadittaessa jäsenistöä osallistetaan - palaute otetaan vakavasti ja se vaikuttaa toimintaan - kehitetään palautekanavia - toteutetaan jäsenistön toivetapahtumia ja muuta 	hallitus	<ul style="list-style-type: none"> - toteutetaan jäsenistön toivetapahtumia - kommentit strategioihin, suunnitelmiin jne. vaikuttavat lopputulokseen

		<p>toimintaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - jokaisella jäsenellä on yhtäläiset mahdollisuudet päästä mukaan järjestön toimintaan - kokouspöytäkirjat ovat jäsenistön saatavilla 		
7	Järjestö toimii antirasistisesti.	<ul style="list-style-type: none"> - tapahtumien teemat mietitään niin, etteivät ne kannusta eksotisoivaan, fetisoivaan tai muuten rasistiseen pukeutumiseen - hallitus on tietoinen rasismista rakenteellisena syrjintänä - toiminnassa pyritään huomioimaan akateemisen maailman länsikeskeisyys ja valkoisuusnormi 	sosiaalipoliittinen vastaava	<ul style="list-style-type: none"> - järjestö ei ole osallistunut tapahtumiin, joiden teema edellyttää esimerkiksi kulttuurista omimista - jäsenistö kokee tapahtumat turvalliseksi eikä etnisyyteen perustuvaa syrjintää tapahdu
8	Häirintätilanteisiin ja epäasialliseen käytökseen puututaan välittömästi.	<ul style="list-style-type: none"> - toimintamalli häirinnän ehkäisemiseksi sekä häirintään puuttumiseksi - jokaisessa tapahtumassa on vähintään yksi turvahenkilö/yhdenvertaisuusvastaava, isommissa tapahtumissa, kuten sitseillä, kaksi, jotka ovat mahdollisuuksien mukaan eri sukupuolta - mahdollisuus ilmoittaa häirinnästä myös anonyymisti lomakkeen kautta 	hallitus, tapahtumavastaavat, turvahenkilöt/ yhdenvertaisuusvastaavat	<ul style="list-style-type: none"> - kaikki hallituksen jäsenet ja turvahenkilöinä toimivat tietävät, miten toimia häirintätilanteissa - kun joku ilmoittaa häirinnästä, ilmoitukseen reagoidaan heti ja toimitaan ilmoittajan haluamalla tavalla - turvahenkilöt ovat saaneet kattavan ohjeistuksen turvahenkilönä toimimisesta
9	Toiminta on taloudellisesti saavutettavaa.	<ul style="list-style-type: none"> - tapahtumia järjestetään eri hintaluokissa - mahdollisuuksien mukaan järjestetään ilmaisia tapahtumia - ei tavoitella voittoa 	talousvastaava, tapahtumavastaavat	<ul style="list-style-type: none"> - tapahtumien lippujen hinnat eivät nouse saavuttamattomiin - jäsenistöllä on halutessaan mahdollisuus osallistua monenlaisiin tapahtumiin
10	Edunvalvonta ajaa kaikkien opiskelijoiden etua.	<ul style="list-style-type: none"> - parannetaan edunvalvonnan tavoitavuutta lisäämällä viestintää - otetaan huomioon nekin opiskelijaryhmät, jotka eivät anna jatkuvasti palautetta 	koulutuspoliittiset, kansainvälisyys- ja sosiaalipoliittiset vastaavat	<ul style="list-style-type: none"> - jäsenistö tietää, minkälaisissa asioissa hallituksen edunvalvoja voi lähestyä - sekä edunvalvojat että jäsenistö kokevat edunvalvonnan toimivaksi ja vaikuttavaksi

11	Alkoholin käyttö on aina vapaaehtoista.	- järjestetään alkoholittomia tapahtumia - alkoholi ei koskaan ole tapahtuman "pääohjelmanumero" (poislukien maistelutilaisuudet)	tapahtumavastaavat, sosiaalipoliittinen vastaava, liikuntavastaava, kulttuurivastaava	- jäsenistö ei koe, että tapahtumissa on pakko juoda - tapahtumissa ei ole alkoholinjuontia vaativia tehtäviä - alkoholiton osallistuminen ei edellytä viihtyvyydestä vähentämistä
12	Otamme huomioon yhdenvertaisuuden myös yhteistyötä tehdessä.	- uusia sopimuksia solmiessa otamme mahdollisuuksien mukaan huomioon toisen osapuolen arvot - tarkastelemme yhteistöitä kriittisesti	yritys- ja ulkosuhdevastaava	- yritysyhteistöiden koetaan olevan linjassa järjestön arvopohjan kanssa

4. Yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisen seuranta

Yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista tarkkaillaan Fokus ry:n toiminnassa jatkuvasti. Päävastuussa suunnitelman toteutumisen seuraamisesta on järjestön hallituksen sosiaalipoliittinen vastaava, mutta jokainen hallituksen jäsen ja toimihenkilö osallistuu seurantaan.

4.1 Edellisen yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisen seuranta

Aiemman yhdenvertaisuussuunnitelman toteuttaminen on sujunut kaiken kaikkiaan hyvin. Fokus ry on kehittänyt järjestön yhdenvertaisuutta myös sellaisilla keinoilla, joita aiemmassa suunnitelmassa ei mainita. Yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2019-2022 mainituista kehityskohdista olemme onnistuneet englanninkielisen viestinnän toteuttamisessa niissä määrin, kun ne ovat suunnitelmassa mainittuna. Tapahtumakuvauksissa on myös aina mainittuna tapahtuman vastuuhenkilön nimi. Tapahtuman tiedotuksessa on mainittu myös kenelle tapahtuma on tarkoitettu. Myös esteettömyystiedoissa olemme kehittyneet.

Alkoholin käyttöön painostamista tai alkoholin käytön painottamista tapahtumissa on nykyään melko vähän. Alkoholittomana osallistuminen onnistuu kaikissa tapahtumissa. Hallituksen sisäisessä toiminnassa otetaan lähtökohtaisesti kaikki mielipiteet huomioon ja kaikilla hallituksen jäsenillä on mahdollisuus saada tutustua hallitustoiminnan kannalta tärkeään informaation tasavertaisesti. Sosiaalipoliittinen vastaava on perehdytetty seuraamaan yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista.

Kaikissa suunnitelman 2019-2022 tavoitteissa emme ole onnistuneet. Tapahtumia järjestäessä emme ole onnistuneet huomioimaan kaikkia jäseniä tasapuolisesti. Esimerkiksi sosiaalityön opiskelijat ovat kokeneet, ettei heitä ole huomioitu toiminnassa tarpeeksi. Myös vanhemmille opiskelijoille on järjestetty jäsenistön palautteen mukaan liian vähän

tapahtumia. Osittain tämä johtuu siitä, ettei palautetta, ideoita tai toiveita ole saatu siinä mittakaavassa, missä suunnitelmaa tehdessä ollaan ajateltu niitä todennäköisesti saatavan.

Viestintä on edellisen suunnitelman kaudella ollut välillä keskittynyt liiallisesti esimerkiksi sosiaalisen median alustoille. Tapahtumien esteettömyydessä on myös ollut ajoittain haasteita.

4.2 Nykyisen yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisen seuranta

Yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista seurataan jatkuvasti ainejärjestön arjessa. Seuranta tapahtuu monella eri tasolla. Toteutumisen seurannan pitkäaikaisena tapana on hallituksen pestitestamentit, joihin kirjataan hallituksen kauden aikana tehtyjä muutoksia, onnistumisia ja epäonnistumisia, jolloin yhdenvertaisuuden toteutumista sektoreittain voidaan tarkastella pitkälläkin aikavälillä. Toinen tärkeä työkalu on vuosittain toteutettava jäsenkysely, jossa kysytään jäsenistöltä toimintaan liittyviä kysymyksiä esimerkiksi viestinnästä ja syrjinnästä. Jäsenkyselykin tarjoaa pitkän linjan yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisen seurantaan.

Lisäksi suunnitelman toteutumista seurataan läpi jokaisen hallituskauden. Mikäli toiminnassa havaitaan ristiriitaisuuksia suunnitelmaan nähden, pyritään toimintaa muuttamaan. Mikäli suunnitelmassa on aukkoja tai se on muuten toimimaton, päätetään siihen tehtävistä muutoksista hallituksen kokouksessa.

5. Kuinka järjestössämme toimitaan häirintätapauksissa?

Häirintää tai epäasiallista käytöstä havaittaessa tilanne katkaistaan parhaalla mahdollisella tavalla tilanteeseen nähden. Tämän jälkeen edetään häirinnän kohteeksi joutuneen ehdoilla, mikäli häirintä on kohdistunut yhteen ihmiseen. Jos häirintä ei huomautuksesta ja tilanteen katkaisemisesta huolimatta lopu, voidaan epäasiallisesta käyttäytyvää kehottaa poistumaan tapahtumasta. Jos epäillään tai voidaan todistaa toiminnassa tapahtuneen jotain vaarallista tai osallistujille realistista uhkaa tuottavaa, voidaan tapahtuma järjestäjien harkinnalla myös keskeyttää.

Puuttumisella pyritään kaikkien osapuolten turvallisuuteen. Häirinnän kohteeksi joutuneelle kerrotaan tahoista, joista on mahdollista saada apua. Myös epäasiallisesti käyttäytyneelle tarjotaan tukea. Saatu palaute käsitellään huolellisesti tapahtuman jälkeen. Jos häirintää tai epäasiallista toimintaa on ilmennyt, käsitellään myös se, miten se oltaisiin voitu ehkäistä ja onnistuttiinko häirintään puuttumisessa. Tämä tehdään ainoastaan kohteeksi joutuneen luvalla. Yhteydenotot häirinnästä tai epäasiallisesta käyttäytymisestä käsitellään aina luottamuksellisesti.

Kiusaamis- tai häirintätilanteissa voit ottaa yhteyttä seuraaviin tahoihin:

- Tapahtuman turvahenkilö tai yhdenvertaisuusvastaava
- Sosiaalipoliittinen vastaava
- hairinta.nainen@jyy.fi
- hairinta.mies@jyy.fi
- hairinta@jyy.fi
- hyvis-yfi@jyu.fi

6. Liitteet

- Turvallisemman tilan periaatteet <https://www.fokusry.net/turvallisemman-tilan-snt>
- Yhdenvertainen tapahtumien järjestäminen (ks. liitteenä oleva check-list)